

KUOPIO

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2022-2024

Sisällys

Johdanto	3
2. Kuopion ja Suonenjoen ympäristöolosuhteet	4
3. Valvontaa ohjaavat säädökset	4
4. Riskinarviointi ja valvontaluokat	5
A. Ympäristölupavelvolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt kohteet	5
B. Jätehuollon kohteet	7
5. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	7
5.1 Luvanvaraiset (YsL 27§ ja 28§), yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset (YsL 115a §) ja rekisteröitävät kohteet (YsL 116 §).....	7
5.2 Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta)	10
5.3 Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta)	10
5.4 Ympäristönsuojelulain 120 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta).....	11
5.5 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta	11
5.6 Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta	11
5.7 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta	11
5.8 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset.....	12
5.9 Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014).....	12
5.10 Muu maatalouden valvonta.....	12
5.11 Ympäristön tilan seuranta.....	12
6. Jätelain valvonta	13
6.1 Asukasjätehuollon ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuollon valvonta.....	13
6.2 Yritysten ja valtion, seurakunnan, julkisoikeudellisen yhteisön, yhdistyksen jätehuollon valvonta	13
6.3 Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta	14
6.4 Jätelain 100 §:n mukaiset rekisteröidyt kohteet.....	15
6.5 Tuottajavastuisen jätehuollon valvonta	15
6.6 Roskaantumisen valvonta	15
7. Vesilain valvonta	15
8. Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	16
9. Maa-ainelain valvonta	16
10. Maisematyölupien valvonta	17
11. Vesihuoltolain valvonta.....	18
12. Maastoliikennelain ja vesiliikennelain valvonta	18

13. Kemikaalilain mukainen valvonta	18
14. Maaperän kunnostustöiden ja maaperätutkimusten valvonta sekä eräiden jätteiden hyödyntäminen maanrakentamisessa.....	19
15. Purkutarkastukset.....	19
16. Viranomaisten välinen yhteistyö	19
17. Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa.....	20
18. Valvontaohjelma.....	20
19. Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus.....	21
20. Tietojärjestelmät	21
21. Valvonnan resurssit.....	21
22. Seuranta.....	22

Johdanto

Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta on kunnan ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomainen Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien alueilla. Lautakunnan alaisuudessa toimii alueelliset ympäristönsuojelupalvelut, jolle lautakunta on delegoinut valtaansa monissa ympäristönsuojeluun liittyvissä lupa- ja valvonta-asioissa. Ympäristönsuojelupalveluja myydään myös Rautavaaran kunnalle, jolla on kuitenkin oma lautakunta. Tämä valvontasuunnitelma ei käsittele Rautavaaran kunnan ympäristönsuojelun valvontaa.

Ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen valvontasuunnitelma, joka koskee ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Tarkastuskohteet ja tarkastustiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristölupavollisten laitosten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden ja riskiarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristöriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Tarkemmin ympäristöluvanvaraisten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta kuvataan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vuosittain laatimassa valvontaohjelmassa. Yksityiskohtainen valvontaohjelma ei ole julkinen, mutta toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvan ja rekisteröidyn toiminnon määräaikaistarkastuksesta ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on toimia yleisenä valvontaviranomaisena ja tehdä yleisen edun valvontaa ympäristölainsäädännön mukaisesti. Merkittävässä asemassa valvonnassa on ympäristönsuojelun erityislakien mukaisten lupien ja päätösten valvonta. Lisäksi valvonta kohdistuu erityisesti ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten ja päätösten noudattamiseen.

Valvontasuunnitelmalla pyritään kehittämään alueellisten ympäristönsuojelupalvelujen valvontatoiminnan suunnitelmallisuutta ja parantamaan valvonnan yhteydessä tuotettavan ympäristötiedon laatua ja saatavuutta. Suunnitelmallisen valvonnan avulla voidaan myös yleisesti edistää ympäristönsuojelun valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista.

Alueellisten ympäristönsuojelupalvelujen tavoitteena on, että sen tekemä valvonta on mahdollisimman suunnitelmallista, riittävää ja avointa. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut noudattaa valvontakäytännöissään voimassa olevaa lainsäädäntöä ja ympäristöhallinnon asiasta antamia ohjeita. Omat toimintatapaohjeet tukevat valvontatoimenpiteitä.

Tähän ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristölupavollisten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien laitosten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden perusteet. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristöriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kuopion

kaupungin ympäristönsuojelulain (527/2014) vaatimusten mukainen valvontasuunnitelma kattaa myös jätelain (646/2011) säädetyt valvontaviranomaisen velvollisuudet. Jätelain valvontasuunnitelma käsittää rekisteröidyn jätteen ammattimaisen keräyksen valvonnan sekä jätteiden kansainväliset siirrot. Valvontasuunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden huollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Jätelain 124 §:n mukaan suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi. Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukainen valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2022–2024. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, jonka hyväksyy Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta.

2. Kuopion ja Suonenjoen ympäristöolosuhteet

Kuopion asukasluku oli vuoden 2020 lopussa 120 210. Kuopio on Itä-Suomen suurin väestökeskus. Noin 90 % väestöstä asuu melko tiiviisti rakennetulla keskeisellä kaupunkialueella. Kuopiossa on lisäksi kuntakeskuksia ja muita taajamia, joista suurimmat ovat Nilsiä, Juankoski, Muuruvesi, Karttula, Maaninka, Vehmersalmi, Riistavesi ja Kurkimäki. Muutoin alue on maa- ja metsätalousvaltaista haja-asutusaluetta, jota leimaavat lukuisat suuremmat ja pienemmät vesistöt. Kuopion seudulle on lisäksi ominaista runsas loma-asutus.

Suonenjoen asukasluku oli vuoden 2020 lopussa 6950 asukasta. Suonenjoella on kaksi päätaajamaa: Suonenjoen keskusta ja Iisvesi.

Kuopion ja Suonenjoen alueilla on runsaasti maa- ja metsätaloutta. Tärkeimmät teollisuuden alat ovat metsä-, metalli- ja elintarviketeollisuus. Myös taajamien energiantuotanto on merkittävä ympäristön kuormittaja. Haja-asutusalueilla on runsaasti maa-ainesten ottoa.

Ympäristövaikutuksille herkkiä alueita ovat taajamien asutusalueiden lisäksi lukuisat pohjavesialueet, vesistöjen ranta-alueet sekä luonnonsuojelualueet.

3. Valvontaa ohjaavat säädökset

Lautakunnan toimivaltaan kuuluvat lupa-, yleinen ilmoitus- ja rekisteröintimenettely määräytyvät ympäristönsuojelun erityislainsäädännön, kaupungin hallintosäännön ja palvelualueen toimintasäännön perusteella. Lupa- ja yleinen ilmoitus- ja rekisteröintimenettely ovat pääosin ns. ennakoivalvontaa, joskin valvontaan sisältyy myös jälkivalvonnan elementtejä.

Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valvoo lupa- ja ilmoituspäätöksiä. Lisäksi alueellisilla ympäristönsuojelupalveluilla on oikeus valvoa valtion aluehallintoviraston (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lupa- ja ilmoituspäätöksiä.

Valvontatoimintaa ohjaavat lisäksi jälkivalvonnan piiriin kuuluvat säädökset (normiohjaus). Ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla on annettu lukuisa joukko valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä, joilla on täsmennetty ympäristönsuojelun vaatimustasoa mm. erilaisten päästöjen ja ympäristön tilan osalta. Osa valtioneuvoston asetuksista on sitovia. Erityisesti niihin voi kohdistua jälkivalvontaa.

Jätehuollon säädäntöä ollaan parhaillaan päivittämässä. Uusittu jätelaki tuli voimaan 1.7.2021. Jätelakia täydentävät jätealan asetusten muutokset valmistellaan vaiheittain vuoden 2021 ja 2022 aikana. Valtioneuvosto hyväksyi marraskuussa 2021 asetuksen jätteistä sekä asetukset

ympäristönsuojeluasetuksen ja kahden muun asetuksen muuttamisesta. Myös uusi pakkausjäteasetus sekä neljän muun tuottajavastuuta koskevan asetuksen ja kaatopaikka-asetuksen muutokset hyväksyttiin marraskuussa 2021. Asetukset tulivat voimaan 1.12.2021. Vuoden 2022 aikana uudistetaan muun muassa keräyspaperia ja juomapakkausten palautusjärjestelmää koskevat asetukset. Yritysten ja julkisen toiminnan yhdyskuntajätteen erilliskeräys alkaa heinäkuun alusta 2022, mikä muun muassa aiheuttaa lisääntyneitä valvonta- ja neuvontatarvetta kuntatasolla.

4. Riskinarviointi ja valvontaluokat

A. Ympäristölupavelvolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt kohteet

Toimialakohtainen riskinarviointi

Tarkastusihyettä suunniteltaessa on otettu huomioon eri toimintojen aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Toimialakohtaisesti on arvioitu riskin olemassaolo ja arvioitu sen merkittävyys.

Toimialat on määritelty eri valvontaluokkiin seuraavien kriteerien perusteella:

- ilmapäästöjen (ml. pöly ja haju) määrä ja laatu,
- melupäästöt ja tärinä,
- viemäriin johdettavien jätevesien määrä ja laatu,
- vesistöön ja maastoon johdettavien jätevesien määrä ja laatu,
- muodostuvien jätteen määrä ja laatu,
- päästöt maaperään ja pohjaveteen,
- roskaantuminen ja epäsiisteys,
- vaarallisten aineiden määrä sekä
- onnettomuuksien ja häiriöpäästöjen riski

Luvanvaraiset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt toiminnot on jaettu toimialakohtaisesti valvontaluokkiin, joita on neljä.

Valvontaluokka I

Ympäristöpäästöillä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Toimintaa on valvottava tiheästi, valvontakäynti joka toinen vuosi, tarvittaessa kerran vuodessa.

Valvontaluokka II

Ympäristöpäästöillä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristötilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Toimintaa on valvottava tavanomaista tiheämmin, valvontakäynti kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaluokka III

Ympäristöpäästöillä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Normaali-toiminnassa, lupaeh-tojen mukaisesti toimittaessa laitoksen toiminnasta ei aiheudu ympäristön pilaantumista. Toimintaa on valvottava tavanomaisella tiheydellä, valvontakäynti kerran viidessä vuodessa.

Valvontaluokka IV

Ympäristöpäästöllä ei juurikaan ole vaikutusta ympäristöön. Toimintaa on valvottava tavanomaista harvemmin, valvontakäynti kerran kuudessa vuodessa tai harvemmin (max. kahdeksan vuotta).

Taulukko 1. Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten ja rekisteröityjen toimintojen toimialakohtainen valvontaluokitus Kuopio ja Suonenjoki.

Toimiala	Tarkastusväli vuosina	Valvontaluokka
Metsäteollisuus	3	II
Metalliteollisuus	5	III
Energiantuotantolaitos	5	III
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely tai polttoaineiden valmistus	5	III
Polttoainejakeluasema	5	III
Orgaanisia liuottimia käytävä toiminta	3	II
Kemiallinen pesula	5	III
Asfalttiasema	5	III
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	5	III
Mineraalituotteiden valmistus	5	III
Betoniasemat ja betonituotetehtaat	5	III
Nahan tai tekstiilien laitostmainen tuotanto tai käsittely	5	III
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3	II
Eläinsuoja tai kalankasvatus	5	III
Liikennevarikko	5	III
Jätteiden ammattimainen tai laitostmainen käsittely sekä jätevesien käsittely	3	II
Maankaatopaikka	5	III
Ulkona sijaitseva ampumarata ja moottoriurheilurata	3	II
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	5	III
Pysyvä, ulkona sijaitseva laitostmainen suihkupuhaluspaikka	3	II
Kiinteä eläintarha tai huvipuisto	5	III
Naapuruussuhdelain 17 § mukainen toiminta	3	II

Laitoskohtainen riskinarviointi

Laitoksen valvontatiheyttä määrittäessä otetaan huomioon myös kunkin laitoksen riskiarviointi. Laitoksen sijaintiriski (esim. vaikutukset pinta- ja pohjaveteen, häiriintyvät kohteet), toimintaan liittyvä riski (mm. toiminnan luonne ja laajuus, tilat ja laitteet, tuotantoon ja valmistukseen ja tuotteeseen liittyvät tekijät, kuljetukset ja varastointi) sekä valvontahistoria (tarkkailu, lupaehtojen noudattaminen, aiemmin havaitut puutteet). Lisäksi voidaan ottaa huomioon ympäristöasioiden hallintajärjestelmät sekä muiden viranomaisten suorittama valvonta. Riskinarvioinnin perusteella määritellään laitoskohtainen tarkastustiheys ja muut valvontatoimet. Ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheämmin.

Yksittäinen kohde voidaan nostaa tapauskohtaisen harkinnan perusteella ylempään valvontaluokkaan. Tapauskohtaisen harkinnan perusteena voivat olla toiminnan sijainti poikkeuksellisen herkän kohteen lähistöllä ja kohteen toiminnassa todetut puutteet ja laiminlyönnit.

B. Jätehuollon kohteet

Jätehuollon valvontaa priorisoidaan muun muassa seuraavien seikkojen perusteella:

1. lainsäädäntömuutosten aiheuttamat valvontatarpeet
2. toimialan ympäristöriskialttius ja ympäristöriskien todennäköisyys
3. valvontakohteen riskialttius ja riskien todennäköisyys (kokemusperäinen tieto toimijoista)
4. mahdollisesti havaitut ongelmat
5. muiden viranomaisten, toiminnan harjoittajan itsensä tai ulkopuolisen tahon aloitteesta esitetty valvontatarve.
6. normivalvonta yleisesti

Toimialakohtaiset ja muut selvitykset ja kyselyt

Erityisesti toimialoille, joilla on paljon yrityksiä ja kohteita ja jotka eivät ole lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyjen piirissä, voidaan tehdä selvityksiä ja kyselyjä, joiden avulla voidaan arvioida toimiala- ja myös yrityskohtaisesti ympäristönsuojelun ja jätehuollon tilaa ja tasoa. Selvitysten perusteella saadaan aineistoa paitsi yrityskohtaiseen, mutta myös toimialakohtaiseen riskinarviointiin ja otantoihin.

Valvontaohjelmassa voidaan käyttää riskinarvioinnin lisäksi otantamenettelyä. Tarkastustiheyttä määriteltäessä otetaan huomioon toimialakohtaisen ja laitoskohtaisen riskinarvioinnin tulokset. Valvontasuunnitelmakaudella tullaan kiinnittämään huomiota erityisesti pohjavesialueilla toimiviin yrityksiin.

5. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

5.1 Luvanvaraiset (YsL 27§ ja 28§), yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset (YsL 115a §) ja rekisteröitävät kohteet (YsL 116 §)

Yksi ympäristönsuojelun keskeisistä ohjauskeinoista on ympäristölupa. Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä sekä lain liitteessä 1 määritellään ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot, joille on oltava ympäristölupa. Tällaisia toimintoja ovat mm. metsäteollisuus, metalliteollisuus, energian tuotanto, kemianteollisuus, polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai

polttoaineiden varastointi ja käsittely, orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta, malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto, mineraalituotteiden valmistus, nahan ja tekstiilien laitospainaminen tai käsittely, elintarvikkeiden tai rehujen valmistus, eläinsuojat ja kalankasvatus, liikenne, jätteiden ammattimainen tai laitospainaminen käsittely, jätevesien käsittely, muu toiminta esim. krematorio. Pohjavesialueella sijaitsevat toiminnot tarvitsevat luvan ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti.

Maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva ympäristölupa ja maa-ainelain mukainen ottamislupa tulee pääsääntöisesti hakea samanaikaisesti ja ratkaista samalla päätöksellä (ns. yhteislupa).

Ympäristönsuojelulain 115a §:n mukaisen ilmoitusvelvolliset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 4. Käsittelyprosessi vastaa laajuudessaan ympäristölupapäätöstä. Suurimpana ryhmänä ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat eläinsuojat, lukuun ottamatta kaikkein suurimpia eläinsuojia. Muita ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat mm. tietyn kokoluokan ylittävät sahalaitokset, teurastamot, perunaa- ja juureksia käsittelevät laitokset sekä linja- ja kuorma-autovarikot.

Kuopion ja Suonenjoen alueilla ympäristölupaviranomaisina toimivat Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta. Toiminnan luvanvaraisuudesta ja ympäristölupaviranomaisten toimivaltajaosta on säädetty ympäristönsuojelulaissa ja ympäristönsuojeluasetuksessa.

Ympäristönsuojelulain 116 §:n perusteella osa valvottavista toiminnoista rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Näitä toimintoja ja niiden ympäristövaikutuksia valvotaan toimialakohtaisten valtioneuvoston asetusten perusteella (normivalvonta). Niissä on määritelty toimintojen ympäristönsuojelulliset vaatimukset. Tällaisia ympäristönsuojelulain nojalla rekisteröitäviä toimintoja ovat nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, pienet ja keskisuuret energiantuotantolaitokset, asfalttiasemat, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat, kemialliset pesulat, tietyt orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot.

Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten ja rekisteröityjen laitosten toimintoja valvotaan vuosittain laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Valvontaohjelman perusteena on kohdassa 4 kuvattu laitosten ja toimintojen luokittelu eri valvontaluokkiin (suunnitelmallisten tarkastusten väli).

Lupapäätösten valvonnassa sekä normivalvonnassa alueellisilla ympäristönsuojelupalveluilla on käytettävissä seuraavia keinoja:

- tarkastuskäynnit ja neuvottelut
- esitettyjen selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen
- raportointien tarkastaminen
- tarkkailutulosten seuranta
- toimintaa koskevien lausuntojen antaminen
- toiminnanharjoittajille tehtävät kyselyt
- toimialakohtaiset selvitykset
- pakkokeinot
- yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Kuopion ja Suonenjoen alueilla ympäristölupavelvollisia ja ilmoitusvelvollisia toimintoja valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut ja Pohjois-Savon ELY-keskus. Toimintoilla, joissa lupaviranomainen on aluehallintovirasto, ensisijainen valvontavastuu on Pohjois-Savon ELY-keskuksella. Ympäristönsuojelulain 116 §:n perusteella rekisteröityjä toimintoja valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut.

Valvonnalla varmistetaan siitä, että luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa ja että luvissa ja valtioneuvoston asetuksissa asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönteihin. Valvonnan tavoitteena on myös tiedottaa toiminnanharjoittajille tulossa olevista lainsäädännön muutoksista jo etukäteen, millä taataan toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

Kunkin laitoksen tarkkailuohjelman mukaiset näytteenotot, analyysit ja mittaukset toiminnanharjoittaja tekee itse tai teettää ulkopuolisilla. Valvontaviranomainen valvoo, että toiminnanharjoittajan tekemä tarkkailu on riittävän laadukasta. Toiminnanharjoittajan tekemään tarkkailuun liittyy säännöllinen raportointi valvontaviranomaisille.

Jokaiselle ympäristölupavelvolliselle, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiselle toiminnalle ja rekisteröidylle toiminnalle on nimetty valvoja. Vastuupalvoja voi hyödyntää myös muiden alojen asiantuntemusta, joka ympäristöpalveluissa on käytettävissä. Hän myös päivittää toimintaa koskevat tiedot FACTA- ja YLVA-tietojärjestelmiin sekä huolehtii tarvittaessa tarkkailutulosten julkaisemisesta.

Valvonnassa ympäristönsuojelupalvelut seuraa muun muassa:

- laitoksen kuormitusta ja päästörajojen ylityksiä
- muutoksia toiminnan laadussa ja laajuudessa
- parhaan käyttökelpoisen tekniikan ja parhaan ympäristökäytännön toteutumista
- yrityksen ympäristöasiantuntemuksen riittävyttä suhteessa toiminnan ympäristöriskeihin
- luvassa toiminnalle asetettujen vakuuksien riittävyttä
- toiminnasta aiheutuneita ympäristövaikutuksia verrattuna ympäristöluvan perusteena olleeseen tilanteeseen.

Mikäli ympäristönsuojelupalvelut toteaa, ettei toiminta täytä luvassa tai valtioneuvoston asetuksessa asetettuja vaatimuksia, se edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Ympäristölupien valvonnan yhteydessä tehdään myös REACH-asetuksen mukaista kemikaalivalvontaa erityisesti kohteissa, joissa kemikaalien käyttö ja varastointi on merkittävää. Lisäksi tehdään fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasuasetus) koskevaa valvontaa.

Taulukko 2.Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten sekä rekisteröityjen toimintojen määrä Kuopion ja Suonenjoen alueella.

Ympäristöluvanvaraiset, yleisen ilmoitusvelvollisuuden mukaiset sekä rekisteröidyt toiminnot 15.11.2021	Kuopio	Suonenjoki
Metsäteollisuus		1
Metalliteollisuus	0	2
Energiantuotanto	11	4
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely tai polttoaineiden valmistus	52	7
Haihtuvia orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	3	2
Kivenlouhimot ja murskaus	45	12
Asfalttiasema	3	1
Betoniasema	4	2
Elintarviketeollisuus	5	1
Eläinsuojat	115	10
Liikennevarikot	1	
Ulkona sijaitseva ampumarata ja moottoriurheilurata	7	4
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	2	
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely sekä jätevesien käsittely	18	4
Naapuruussuhdelain 17 §:n mukainen toiminta, laitospäätösten arvio	2	1

5.2 Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta)

Eriyisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa tilapäistä murskausta, louhintaa, rakentamista tai erilaisia ulkoilmatapahtumia (ulkoilmakonsertit, moottoriurheilukilpailut jne.). Ilmoitusten käsittelyyn liitetään tarvittaessa tarkastus. Ilmoituksista tehdään päätös, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Jälkivalvontatarkastukset tehdään suurimpiin ulkoilmakonsertteihin sekä moottoriurheilukilpailuihin ja tilapäisiin murskaustöihin.

5.3 Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta)

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §).

Ilmoitukset koeluonteisista toiminnoista voivat liittyä mm. jonkin polttoaineen tai puhdistustekniikan määräaikaiseen kokeiluun prosessissa tai esimerkiksi jonkin jätemateriaalin

käyttöön. Ilmoituksista tehdään aina päätös. Päätökseen sisältyy usein raportointivelvoitteita toiminnan tuloksista.

Koeluonteisiin toimintoihin liittyviä tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

5.4 Ympäristönsuojelulain 120 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta)

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §).

Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta voi liittyä mm. isoihin purkutöihin, joissa muodostuu paljon jätteitä, poikkeuksellisen haitallisia jätteitä tai joissa purkutyöstä voi aiheutua esimerkiksi merkittävää melu- tai pölyhaittaa. Ilmoituksista tehdään aina päätös. Kohde tarkastetaan aina ilmoituspäätöksen valmistelun yhteydessä. Päätökseen sisältyy usein raportointivelvoitteita kuten jätekirjanpito.

5.5 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta

Ympäristönsuojelupalveluiden edustaja osallistuu rakennusvalvontapalveluissa pientalojen rakennuslupahakemusten käsittelyyn (ns. tekninen tarkastusryhmä) viikoittain. Tässä yhteydessä varmistetaan, että kiinteistöjen jätevesijärjestelmät täyttävät ympäristönsuojelulain, talousjätevesiasetuksen ja kunnan ympäristönsuojelumääräysten vaatimukset sekä uusissa kohteissa että korjausrakentamishankkeissa.

Ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyjärjestelmä on pitänyt kunnostaa 31.10.2019 mennessä. Kuopion alueella on pohjavesialueilla ja ranta-alueilla yli 10 000 kiinteistöä, joita ympäristönsuojelulainsäädännön kunnostusvelvoite saattaa koskea. Näiden kiinteistöjen jätevesijärjestelmien valvontaa tehdään otannalla usean vuoden ajan.

Muilla alueilla vanhoja kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä ja niiden toimivuutta ei nykyisin valvota aktiivisesti. Ongelmiin ja mahdollisiin asetuksen vastaisuuksiin puututaan valitusten yhteydessä. Kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä on kartoitettu Kuopiossa ja Suonenjoella.

5.6 Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta

Eräiden ilmaan johdettavien päästöjen rajoittamista koskevaa asetusta (64/2015) eli teollisuus-VOC-asetusta sovelletaan tiettyihin orgaanisia liuottimia käyttäviin toimintoihin, joiden toiminta merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Nämä toiminnot voivat olla myös ympäristöluvanvaraisia. Asetuksen mukaisia valvontakohteita Kuopiossa ja Suonenjoella on muutamia. Viimeisin VOC-yhdisteiden käyttöä koskeva selvitys on tehty Kuopiossa vuonna 2015. Selvitys on tarpeen uusina vuosina 2023-2024.

5.7 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

EY:n asetus otsonikerrosta heikentävistä aineista (1005/2009) edellyttää, että kylmlaitteissa käytetään vaarattomia ja luonnonmukaisia kylmäaineita. Valtioneuvoston asetus fluorattuja

kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016) koskee kyseisiä aineita sisältäviä laitteita asentavia, huoltavia ja kunnossapitäviä henkilöitä ja toiminnanharjoittajia. Asetuksen mukaisia kylmäaineita käytetään mm. erilaisissa teollisuuslaitoksissa, kuten elintarviketeollisuuden kylmävarastoissa, sekä autohuoltoliikkeissä. Suomen ympäristökeskus on laatinut valvontaohjeen otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta valvoville viranomaisille. Yleisvalvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille ja sitä tehdään pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä. Vuonna 2009 on tehty viimeksi asiaa koskeva kartoitus kylmälaitteiden asennuksia, huoltoa ja korjauksia tekeville kuopiolaisille yrityksille. Kartoitus on tarpeen uusia vuosina 2022-2024.

5.8 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Kuopiossa ja Suonenjoella on ympäristönsuojelumääräykset. Paikalliset olosuhteet huomioon ottavilla määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja. Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan poiketa tietyin edellytyksin. Poikkeamispäätös valmistellaan ympäristönsuojelupalveluissa. Ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat poikkeamispäätösten lisäksi vireille lähinnä yleisöilmoitusten ja valitusten kautta.

5.9 Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamista koskevan asetuksen (1250/2014) ja ympäristönsuojelulain 172 §:n mukaiset valvontailmoitukset käsitellään pääasiallisesti toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa tehdyn neuvottelun perusteella. Tarkastus tehdään harkinnan mukaisesti tarvittaessa.

5.10 Muu maatalouden valvonta

Maatalouden toiminnanharjoittajiin, jotka eivät ole lupa- tai yleisen ilmoitusmenettelyn piirissä, valvontaa kohdistetaan siten, että voidaan arvioida toimiala- ja myös kohdekohtaisesti ympäristönsuojelun ja jätehuollon tilaa ja tasoa. Osa valvonnasta toteutuu tarkastuksina ja neuvotteluina asiakkailta tulleiden valitusten perusteella, osa muilta viranomaistahoilta (esim. eläinlääkäreiltä) tulleiden ilmoitusten johdosta. Esimerkiksi Pohjois-Savon ELY-keskuksen maatalouselinkeinojen vastuualueen tukivalvonnassa tiedoksi tulleista rikkomusepäilyistä annetaan lausunto. Maatalouden ympäristönsuojelua koskevia lausuntoja annetaan myös esimerkiksi rakennusvalvontapalveluille rakennuslupien ja -ilmoitusten sekä toimenpidelupien yhteydessä. Toimialakohtaisia selvityksiä on tehty esimerkiksi hevostallien ympäristökuormituksesta ja eläinsuojien ympäristöluvitustilanteesta.

5.11 Ympäristön tilan seuranta

Useat ympäristölupavervolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvat toiminnot ja rekisteröidyt toiminnot ovat velvollisia osallistumaan ympäristön tilan seurantaan koskeviin yhteistarkkailuihin. Kuopion ja Suonenjoen alueella on järjestetty seuraavat yhteistarkkailut:

- Harjamäki-Käärmelahti alueen pohjavesitarkkailu
 - Heinjoen alueen pinta- ja pohjavesitarkkailu
 - Hepomäen ja Heinälamminrinteen alueen jäte-, pinta- ja pohjavesitarkkailu
-

- Kallaveden yhteistarkkailu
- Kuopion ilmanlaadun yhteistarkkailu
- Kuopion melutilanteen yhteistarkkailu (Heinjoki, Hepomäki-Heinälamminrinne, Sorsasalo)
- Kuopion vanhojen kaatopaikkojen pinta- ja pohjavesitarkkailu
- Suonenjoen Oittilansalon alueen pinta- ja pohjavesitarkkailu
- Suonenjoen pohjavesialueiden pohjaveden yhteistarkkailu
- Turvetuotantoalueiden pintavesien yhteistarkkailu

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut järjestää osan tarkkailuista itse, ostaa osan tarkkailuista konsulteilta ja osallistu joidenkin tarkkailujen koordinointiin.

Tarkkailutulokset käydään läpi vähintään vuosittain osana niihin osallistuvien toimintojen valvontaa. Tarvittaessa tulosten pohjalta ryhdytään valvontatoimenpiteisiin.

6. Jätelain valvonta

6.1 Asukasjätehuollon ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuollon valvonta

Jätelain 5. luvun mukaan kunnan on järjestettävä asumisessa syntyneen jätteen sekä, kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyneen jätteen kuljetus, hyödyntäminen ja käsittely. Lisäksi kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely sekä maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, jollei kyse ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.

Asuinkiinteistöjen jätehuollon säädöstenmukaisuutta seurataan lähinnä kirjallisesti palveluntuottajien raporttien, kirjallisten yhteenvetojen sekä etenkin jätehuollon asiakasrekisterin perusteella. Ympäristönsuojeluviranomaisen on kehotuksin ja pakkokeinoin oikeus ja velvollisuus saada kiinteistöt toteuttamaan jätelain ja jätehuoltomääräysten velvoitteita. Valvonnan piiriin kuuluu myös saostus- ja umpikaivolietteiden jätehuolto.

Tarkastuksia asuinkiinteistöille tehdään harkinnan perusteella tarvittaessa. Vuosittain esimerkiksi tehdään yhteistyössä kuntien jäteyhtiön edustajan kanssa kompostointitarkastuksia asuinkiinteistöille, jotka ovat tehneet ilmoituksen elintarvikejätteen omatoimisesta kompostoinnista.

6.2 Yritysten ja valtion, seurakunnan, julkisoikeudellisen yhteisön, yhdistyksen jätehuollon valvonta

Yritysten jätehuollon järjestämistä säätelee jätelain 4. luku. Yritysten jätehuoltoa pyritään valvomaan kyselyillä ja toimialakohtaisilla selvityksillä sekä pyytämällä tarvittaessa jätteiden vastaanottajien ja käsittelijöiden vastaanottoraportteja. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut tekee tarkastuksia valvontakohteisiin muun muassa vuosittain laadittavan tarkastusohjelman mukaisesti.

Valvontaviranomaisen on määrääjain asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnat, joissa syntyy vaarallista jätettä (JäteL 124 §). Valvonnan pääpaino on ollut tähän asti vaarallisissa jätteissä, mutta samalla tarkastetaan myös muu jätehuolto ja selvitetään toiminnan muita päästöjä ja ympäristövaikutuksia.

Jätelain uudistuksessa vuonna 2021 tuli valvontavelvoite myös yritysten hyötyjätteiden lajittelusta ja erikseen keräyksen järjestämisestä. Valvottavien yritysten tarkasta lukumäärästä ei ole toistaiseksi tarkkaa tietoa. Jätelain velvoitteiden toteutumista valvotaan myös julkisen toiminnan kiinteistöillä tarkastuksilla, kyselyillä ja toimialakohtaisilla selvityksillä (esimerkiksi terveydenhuollon toimialan ympäristöselvitys).

Jätehuollon valvontakohteiden valvontaluokka määräytyy pitkälti toimialan tai toiminnanharjoittajan ympäristöriskialttiuden sekä toiminnan laajuuden perusteella. Jätehuollon tarkastuskohteiden valinnassa käytetään tarvittaessa otantaa.

Jätelain nojalla valvottavien toimintojen mukaisessa valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupavollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvontakeinoja ja -menettelyjä.

Painopistealueina jätehuollon valvontasuunnitelmassa ovat vuosille 2022- 2024 seuraavat:

2022 pohjavesialueilla sijaitsevien yritysten jätehuolto (jatkuu koko suunnitelmakauden)

2023 ajoneuvojen huolto- ja korjaustoiminta

2024 terveydenhoitoalan toimipisteet

Valvontaa tehdään kyselyjen ja asiakaskäyntien avulla. Lisäksi valvotaan myös muita esille tulleita ajankohtaisia kohteita.

6.3 Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta

Kuopion kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen on JL 124 §:n nojalla suunnitellusti tarkastettava ja valvottava niitä valvontavastuuseensa kuuluvia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Kuopiossa ei ole ympäristö- ja rakennuslautakunnan antaman ympäristöluvan nojalla toimivia laitoksia, joihin liittyisi jätteen kansainvälisiä siirtoja. Satunnaisesti esiintyy sellaisia jätelain 100 § mukaan rekisteröitävien keräyspaikkojen rekisteröintejä, joihin liittyy em. jätteiden siirtoja. Suomen ympäristökeskus ohjeistaa tarvittaessa tarkastusten tekoon. Vuosiyhteenvetotiedot ja tarvittaessa tarkastuspöytäkirjat toimitetaan rikkomuksia epäillessä Suomen ympäristökeskukseen. Kuopiossa ei ole tiedossa muita toimintoja, joista perustellusti voidaan epäillä tehtävän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Muissa valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa kuitenkin kiinnitetään huomiota toimintaan esimerkiksi käytöstä poistettujen lyijyakkujen, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvojen ja niiden osien, sekä ns. vaarattomien vihreiden jätteiden (esimerkiksi metalliromu, jätepaperi, käsittelemätön puu) osalta. Havaitut keräyspaikat, joista jätettä viedään ulkomaille, tarkastetaan ja ilmoitetaan Suomen ympäristökeskukselle.

6.4 Jätelain 100 §:n mukaiset rekisteröidyt kohteet

Kunnan velvollisuuksiin kuuluu myös jätelain 100 §:n mukainen jätteiden ammattimaisen keräyspaikkojen rekisteröinti jätehuoltorekisteriin. Sama toiminnanharjoittaja voi rekisteröidä kunnan sisällä useita samankaltaisia kohteitaan samaan rekisteröintiin. Kohteita valvotaan valvontaohjelman mukaisesti.

Taulukko 3. Jätelain 100§:n mukaiset rekisteröinnit Kuopio ja Suonenjoki.

Jätelain 100 § nojalla rekisteröidyt kohteet	Kuopio (kpl)	Suonenjoki (kpl)
Rekisterimerkinnän tehneitä yrityksiä/ yhteisöjä	10	7
Jätteiden keräyspaikkoja sisältyy rekisteröintiin	154	16

6.5 Tuottajavastuisten jätehuollon valvonta

Jätelain luvun 6. tarkoittamien ns. tuottajavastuisten jätteiden jätehuollon järjestäminen kuuluu JäteL 46 §:n mukaan tuottajalle, joka myy tai ammattimaisesti saattaa markkinoille tuotteita. Myös etäkaupalla suoraan käyttäjälle myydyt tuotteet kuuluvat tuottajavastuulle. Esimerkkeinä näistä jätteistä ovat esimerkiksi pakkaukset, paperi, sähkö- ja elektroniikkaromu, autot, renkaat, akut, paristot. Säädökset ovat päivittyneissä 2022.

Pirkanmaan ELY-keskus ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta koskevien tehtävien hoitamista. Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valvovat alueellaan omalta osaltaan tuottajavastuisten jätehuollon toteutumista, mm. kyseisten jätteiden keräyspaikkoja.

6.6 Roskaantumisen valvonta

Ympäristön roskaantuminen voi tulla ilmi kuntalaisilta tulevana valituksina ja yhteydenottoina tai valvontaviranomaisten omasta aloitteesta. Roskaantumistapaukset tarkastetaan aina ennen ja jälkeen puhdistuskehotuksen antamista.

Osa roskaantumisen valvonta-asioista kestää vuosia ja pahimmillaan ne johtavat pakkokeinojen käyttöön, sekä tutkintapyyntöihin myös poliisille ja oikeusprosesseihin.

7. Vesilain valvonta

Vesilailla säädellään erilaisia vesitaloushankkeita, kuten vesien käyttöä, vesistö- ja rakennuslupaviranomaisen, vesistöjärjestelyjä ja veden ottamista. Vesilain mukainen lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto. Kuopion kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunta ratkaisee lähinnä ojitussasioihin liittyviä erimielisyyksiä.

Valvontaviranomaisia ovat Pohjois-Savon ELY-keskus ja ympäristö- ja rakennuslautakunta. Vesilain mukainen viranomaisten toimivalta on pääosin jakamatonta, ja menettelyistä sovitaan yleensä tapauskohtaisesti. Ruoppauksista ja suuremmista ojituksista on kuitenkin ilmoitettava ELY-keskukselle. Vesilain mukaiset lupa- ja valvonta-asiat voivat tulla vireille asianosaisten yhteydenottoina tai viranomaisten omasta aloitteesta.

8. Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain ja Valtioneuvoston asetuksen merenkulun ympäristönsuojelusta mukaan huvivenesataman tulee tehdä *ilmoitus ympäristönsuojelun tietojärjestelmään*. (Ympäristöluvanvaraisen sataman jätehuoltosuunnitelma esitetään osana ympäristölupahakemusta). Uudesta satamatoiminnasta ilmoitus tietojärjestelmään on tehtävä ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ilmoitus sisältää jätehuoltosuunnitelman.

Merenkulun ympäristönsuojelulain 9 luvun 5 §:n mukaan sataman pitäjän on tehtävä jätehuoltosuunnitelma aluksista peräisin olevien jätteiden eli alusjätteiden jätehuollon järjestämiseksi. Huvivenesatama voi tehdä toisen huvivenesataman kanssa yhteisen jätehuoltosuunnitelman. Huvivenesataman jätehuoltosuunnitelma on toimitettava sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella huvivenesatama sijaitsee. Uutena määräyksenä kesällä 2021 päivitettyssä merenkulun ympäristönsuojelulaissa on, että myös kalastussataman, johon vuosittain puretun saalismäärä on alle 20.000 kg, tulee esittää jätehuoltosuunnitelma kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi.

Jatkossa jätehuoltosuunnitelmat on tarkistettava, jos jätteiden laatu, määrä tai jätehuolto muuttuu merkittävästi. Jos jätehuoltosuunnitelmaa ei ole ollut tarpeen muutoin aiemmin päivittää, tulee kuitenkin viiden vuoden välein sataman pitäjän lähettää valvontaviranomaiselle ilmoitus, että jätehuoltosuunnitelma on edelleen voimassa, joka tekee tästä merkinnän valtion ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Huvivenesatamat tarkastetaan rekisteröinnin yhteydessä ja tarvittaessa esimerkiksi muutosten yhteydessä.

Taulukko 4. Merenkulun ympäristönsuojelulain nojalla rekisteröidyt huvivenesatamat Kuopio ja Suonenjoki.

Merenkulun ympäristönsuojelulain nojalla rekisteröidyt huvivenesatama (tilanne 2021)	Kuopio (kpl)	Suonenjoki (kpl)
tehtyjä rekisteröintejä	27	2
satamia, jotka sisältyvät rekisteröinteihin	76	2

Huvivenesatamissa valvotaan usein satamien valvonnan yhteydessä ko. satamissa sijaitsevia ns. jätteiden aluekeräyspisteitä, jotka ovat tarkoitettuja saaristossa sijaitseville vakituksille asuinkiinteistöille ja loma-asukkaille. Usein jättepisteet ovat yhteisiä.

9. Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain 4 §:n mukainen maa-aineslupa on yksi maiseman- sekä pohjaveden- ja luonnonsuojelun ohjauskeino. Kuopion ja Suonenjoen alueilla maa-aineslupia valvoo alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Valvonnalla varmistetaan siitä, että luvassa toiminnalle asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönnteihin. Valvonnan tavoitteena on myös tiedottaa toiminnanharjoittajille tulossa olevista lainsäädännön muutoksista jo etukäteen, millä taataan toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

Jokaiselle maa-aineslupakohteelle on nimetty valvoja. Vastuuvälvoija voi hyödyntää myös muiden alojen asiantuntemusta, jota ympäristönsuojelupalveluissa on käytettävissä. Hän myös päivittää toimintaa koskevat tiedot FACTA- ja NOTTO-järjestelmiin.

Maa-aineslupien valvontatiheys perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- toiminnan laajuus
- toiminnan sijainti mm. suhteessa asutukseen, loma-asutukseen, pohjavesialueisiin, luontokohteisiin, virkistysalueisiin
- kokemukset siitä, kuinka toiminta noudattaa maa-aineslupaa
- pohjavesitarkkailu

Maa-aineslupien valvonnalle on oma valvontaohjelma, jossa on 3 valvontaluokkaa.

Valvontaluokat

I

Kerran vuodessa (pohjavesialueella tai pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään yli 200 000 m³ olevat kohteet).

II

Joka toinen vuosi (pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään 100 000 - 200 000 m³ olevat kohteet tai tätä pienemmät häiriintyvän kohteen läheisyydessä sijaitsevat).

III

Joka kolmas vuosi (pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään alle 100 000 m³).

Maa-aineslain mukaan valvottavia kohteita on Kuopiossa ja Suonenjoella yhteensä 111 kpl.

Kunkin toiminnan tarkkailuohjelman mukaiset pohjavesinäytteenotot, analyysit ja mittaukset toiminnanharjoittaja tekee itse tai teettää ulkopuolisilla. Valvontaviranomainen valvoo, että toiminnanharjoittajan tekemä tarkkailu on riittävän laadukasta. Toiminnanharjoittajan tekemään tarkkailuun liittyvä säännöllinen raportointi valvontaviranomaisille.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut arvioi toiminnasta kerättävän valvonta-aineiston perusteella, vastaako toiminta lupapäätöksessä sille asetettuja vaatimuksia. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut seuraa muun muassa pohjaveden tarkkailutuloksia, otetun maa-aineksen määrää, ottamistasoa sekä muutoksia toiminnan laadussa ja laajuudessa. Jos valvonnassa todetaan, että toiminta ei täytä luvassa asetettuja vaatimuksia, valvoja edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valvoo myös kotitarveottoa. Kotitarveoton valvonnalla varmistutaan siitä, että kotitarveotto täyttää maa-aineslain ottotoiminnalle asettamat vaatimukset, eikä ottotoiminta vaaranna maisemakuvaa tai luonnonolosuhteita.

10. Maisematyölupien valvonta

Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukainen maisematyölupa on yksi maisemakuvaan vaikuttavien toimintojen ohjauskeinoista. Maanrakennustöihin, kuten esimerkiksi tonttien esirakentamiseen myönnettyihin maisematyölupiin liittyy valvonta. Kuopion ja Suonenjoen alueilla maisematyölupia valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Valvonnalla varmistutaan siitä, että luvassa toimenpiteelle asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönteihin.

Jokaiselle maisematyölupakohteelle on nimetty valvoja. Vastuuvälvoja voi hyödyntää myös muiden alojen asiantuntemusta, jota ympäristönsuojelupalveluissa on käytettävissä.

Maisematyö lupien valvontatiheys perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- toiminnan laajuus
- toiminnan sijainti mm. suhteessa asutukseen, pohjavesialueisiin, luontokohteisiin, virkistysalueisiin
- kokemukset siitä, kuinka toiminta noudattaa maisematyölupaa

Suurin osa kohteista valvotaan kerran vuodessa.

Jos todetaan, että toiminta ei täytä luvassa asetettuja vaatimuksia, edellytetään toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

11. Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitosten toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitosten viemäriin ja vesijohtoon. Liittämisen valvontaa tehdään selvityspyynnön, kehotuksen ja viimekädessä pakkokeinoja käyttäen. Lisäksi käsitellä vesihuoltolain 11 §:n tai 17 c §:n mukaisia vapautushakemuksia.

12. Maastoliikennelain ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelain toimeenpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan tehtäviin kuuluvat muun muassa moottorikelkkareittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta sekä lupien myöntäminen moottoriajoneuvokilpailuihin ja -harjoituksiin sekä niiden valvonta.

Vesiliikennelain mukaan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää luvat moottoriajoneuvoja koskeviin harjoituksiin ja kilpailuihin. Kohteet valvotaan tapauskohtaisesti.

13. Kemikaalilain mukainen valvonta

Kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi REACH-asetuksen aineen käytön olosuhteita ja turvallisuustoimenpiteitä ja luvanvaraisten aineiden käyttöä sekä aineiden käytön rajoituksia koskevien säännösten noudattamista ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien toimintojen valvonnassa siltä osin, kun valvonta koskee toiminnanharjoittajan velvoitetta huolehtia ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta kemikaalin käytössä ja varastoinnissa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on laatinut REACH-asetusta koskevan valvontaoppaan ympäristönsuojeluviranomaiselle (Ympäristöhallinnon ohjeita 7/2014), jota hyödynnetään valvonnassa. Lisäksi kemikaalivalvontaan kuuluu biosidi-asetuksen ja POP-asetuksen sekä elohopea-asetuksen valvontaa.

Valvontaa tehdään osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupavervollisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvontaa.

14. Maaperän kunnostustöiden ja maaperätutkimusten valvonta sekä eräiden jätteiden hyödyntäminen maanrakentamisessa

Maaperän kunnostustöihin liittyvät ympäristöluvut myöntää Itä-Suomen aluehallintovirasto. Kunnostustöihin liittyvät ilmoituspäätökset puolestaan antaa Pohjois-Savon ELY-keskus. Kunnostustarpeen arvioinnissa otetaan huomioon kohteen käyttötarkoitus. Pohjois-Savon ELY-keskus ei käsittele ilmoitusta kohteista, joissa kunnostusmassamäärä on pienehkö tai maaperää ei katsota pilaantuneeksi. Tällöin kunnostus suoritetaan jätelain nojalla.

Maaperän kunnostustöitä valvovat sekä Pohjois-Savon ELY-keskus että alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Ulkopuolinen laadunvalvoja ohjaa työmaalla kunnostustyön tekemistä ja raportoi kunnostustyöt valvontaviranomaisille. Valvontakäyntejä kunnostustyömaille tehdään tarpeen mukaan (vähintään alku- ja loppukatselmus). Päivityksen MATTI-tietokantaan tekee Pohjois-Savon ELY-keskus.

Eräiden jätteiden käyttöön maanrakentamisessa ei tarvita ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa tilanteissa, joissa Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maanrakentamisessa (843/2017) eli ns. MARA-asetus vaatimukset täyttyvät. Eräiden jätteiden (asetuksen liite 1) laitos- tai ammattimainen hyödyntäminen on mahdollista maanrakentamiskohteissa, joilla tarkoitetaan väyliä, kenttiä, valleja ja näiden rakennekerroksia teollisuus- ja varistorakennusten pohjarakenteita. Väyliin luetaan myös metsäautotiet. Hyötykäytön liittyvän ilmoituspäätöksen antaa Pohjois-Savon ELY-keskus. Pienimuotoista, ei ammattimaista hyödynnystä voi suorittaa alueellisten ympäristönsuojelupalveluiden hyväksynnällä. Hyödynnyskohteet ovat olleet pääasiassa purkubetonin käyttökohteita.

15. Purkutarkastukset

Rakennusten purkamista Kuopiossa ja Suonenjoella ohjeistetaan ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla laaditun ympäristöohjeet koskien rakennusten purkutöitä ohjeella. Rakennuksen purkamiseen täytyy olla maankäyttö- ja rakennuslain mukainen lupa rakennusvalvonnasta. Purkutöissä tulee lisäksi noudattaa muita mm. työsuojelua koskevia säädöksiä. Suurimmissa purkukohteissa suoritetaan tarkastus, jossa käydään läpi purkutyön ympäristönsuojelua koskevat toimenpiteet sekä muodostuvat jätteet. Purkutyössä muodostuneista jätteistä on pidettävä kirjaa ja kirjanpito on tarvittaessa esitettävä Kuopion kaupungin alueellisille ympäristönsuojelupalveluille työn päätyttyä

Mikäli purkutyössä muodostuvaa betoni- ja tiilijätettä hyödynnetään maanrakentamisessa, on ennen hyödyntämistä osoitettava, että käytettävä betoni- ja tiilijäte täyttää valtioneuvoston asetuksen 843/2017 (Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maanrakentamisessa) mukaiset vaatimukset haitallisten aineiden pitoisuuksien ja liukoisuuksien osalta, ja Pohjois-Savon ELY-keskus tai Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut on hyväksynyt jäte-erän hyötykäytön.

16. Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Pohjois-Savon ELY-keskus on valtion yleinen valvontaviranomainen Kuopion ja Suonenjoen alueella. Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii Itä-Suomen aluehallintovirasto. Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa koostuu lausunnoista, tarkastuksista ja muusta valvontayhteistyöstä. Lisäksi järjestetään neuvottelu- ja koulutustilaisuuksia. Yhteisessä käytössä on myös valtionhallinnon YLVA-tietojärjestelmä, johon on kirjattu myös kuntien

valvontakohteet. Maatalousasioissa yhteistyötä tehdään myös ELY-keskuksen E-vastuualueen kanssa. Melujen osalta yhteistyötä tehdään myös ELY-keskuksen L-vastuualueen kanssa.

Ympäristönsuojelupalvelut tekee yhteistyötä Kuopion ja Suonenjoen ympäristöterveysvalvonnan sekä alueellisten rakennusvalvontapalveluiden kanssa mm. ympäristölupien valmistelussa, erilaisten lausuntojen antamisessa, ympäristön tilan yleisessä valvonnassa ja jätelain valvonnassa.

Jätehuollon valvonnassa asukkaiden ja julkisten kunnallisten kohteiden osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Savo-Pielisen jätelautakunnan kanssa.

Ympäristövahingon sattuessa yhteistyötä tehdään pelastuslaitoksen, ELY-keskuksen ja poliisin kanssa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet.

Valvontayhteistyötä Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa sekä muussa kemikaalivalvonnassa.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut antaa tietoja ja asiantuntija-apua myös muille viranomaisille.

17. Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa. Tällöin voidaan antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminta välittömästi. Välittömät valvontakeinot ovat aina luonteeltaan väliaikaisia ja ne on vietävä viranomaisen käsiteltäväksi viivytyksettä.

Havaittuaan lainvastaisen tilanteen valvontaviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tutkitapyyntöön tekemiseen esitutkintaviranomaiselle. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla (YSL 169 §). Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi olla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa.

18. Valvontaohjelma

Valvontaohjelma muodostuu laitoslueettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma tehdään vuosittain ja se

pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot. Ohjelman mukainen valvonta on maksullista.

Valvontaohjelman vuosittaisia tarkastuksia määriteltäessä pyritään toimialakohtaisesti priorisoimaan laitokset, joiden viimeisimmästä tarkastuksesta on pisin aika, tai joiden riskiluokitus sitä edellyttää. Ohjelman laatimisessa otetaan huomioon myös valvontatoimenpiteiden riittävän tasainen jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valmistelee vuosittain seuraavan kalenterivuoden valvontaohjelman. Ympäristöjohtaja hyväksyy valvontaohjelman ja seuraa sen toteuttamista. Valvontaohjelman yhteenvedo viedään ympäristö- ja rakennuslautakunnalle tiedoksi. Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana.

19. Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus

Valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, yleisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan toiminnan ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta peritään maksu. Maksu peritään myös tarkastuksista, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi. Mikroyrityksiltä perittävässä maksuissa otetaan huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Samoin menetellään, jos toiminnanharjoittajana on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa. Maksut määräytyvät ympäristönsuojeluviranomaisen taksan mukaisesti.

Maa-aineslain valvonnasta perittävät maksut perustuvat otettavaan maa-ainesten määrään. Maksun suuruus määräytyy maa-aineslupien ja maisematyölupia koskevan taksan mukaisesti. Maksuissa otetaan huomioon myös ympäristöluvan ja maa-ainesluvan yhteiskäsittely.

20. Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelupalvelut käyttää asianhallintajärjestelmänä D360-ohjelmaa. Vuoden 2022 aikana asianhallintajärjestelmä tulee vaihtumaan (08/2022 alkaen D10). Valvontatyökaluna käytetään FACTA-ympäristöohjelmaa, jonne kirjataan kaikki valvottavat kohteet ja niihin liittyvät toimenpiteet sekä valituksen perusteella vireille tulleet valvontakohteet ja niihin liittyvät toimenpiteet. Tiedot jätevesijärjestelmistä kirjataan Excel-taulukoihin rakennusvalvonnan teknisessä tarkastusryhmässä. Lisäksi on käytössä valtionhallinnon YLVA-järjestelmä ja maa-ainesten osalta NOTTO-tietokanta. MATTI-järjestelmään päivitetään maaperän kunnostuskohdet. Valvonnan suunnittelussa käytetään FACTA-ympäristöohjelmaa. Järjestelmään on jokaiselle valvottavalle kohteelle määritelty riskiarvion mukaan suunnitelmallisten tarkastusten väli ja vastuutarkastaja.

21. Valvonnan resurssit

Ympäristönsuojelupalvelujen tarkastajat tekevät ympäristölupavereiden, ilmoitusvelvollisten, rekisteröitävien laitosten ja toimintojen valvontaa. Tarkempi valvottavien kohteiden jakauma on esitetty valvontaohjelmassa. Myös muiden kohteiden valvontaa tehdään runsaasti, esimerkiksi jätehuollossa valvotaan kohteita, jotka eivät kuulu lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Kaikilla tarkastajilla on myös muita ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä.

Resurssien käyttöön voivat vaikuttaa esimerkiksi yhteydenottojen myötä tulleet selvittelytehtävät, jotka voivat joskus johtaa myös poliisitutkintaan. Tarkempi valvottavien kohteiden jakauma on esitetty valvontaohjelmassa.

Yhteydenottojen aiheuttaman työmäärän vuosittainen vaihtelu on vaikeasti ennustettava, joten resurssien kohdistaminen ei ole täysin ennakoitavissa. Suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuoliset valitukset ja valvontatyöt ovat lisääntyneet.

Lupa- ja ilmoitusvelvolliset päätökset päätyvät aiempaa useammin vuosia kestäviin ja työläisiin valitusprosesseihin. Muutoinkin mm. kuntalaisten tekemät valitukset ovat aiemmasta lisääntyneet ja kehityssuunta näyttää koko maassa jatkuvan.

Lainsäädäntömuutokset ovat lisänneet kuntien tehtäviä ja siirtäneet valtiolta kuntiin valvottavia kohteita. Tämän vuoksi olisi tarpeen uuden ympäristötarkastajan viran perustaminen. Tätä puoltavat myös osasta liitoskunnista tulleet työt ilman lisäresursseja.

Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua tehtävien edellyttämään koulutukseen. Tiimi-työskentelyn avulla jaetaan osaamista ja työn kuormittavuutta valvontahenkilöstön kesken.

22. Seuranta

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa ympäristöjohtajalle. Valvontasuunnitelma tarkastetaan kolmen vuoden välein ja valvontaohjelma vuosittain. Lautakunnalle esitetään valvonnan toteutuminen vuosittain.
